International Online Journal of Educational Sciences, 2015, 7 (4), 282-295

iojes
www.iojes.net

International Online Journal of Educational Sciences

ISSN: 1309-2707

Special Field Competence Levels of Class Teachers*

Oya Çavuş[1] and Tuncay Özdemir[2]

[1]*Mehmetçik İlkokulu, İzmit, Kocaeli, Turkey,* [2]*Abant Izzet Baysal University, Education Faculty, Bolu, Turkey*

ARTICLE INFO

Article History:
Received 20.09.2015
Received in revised form 17.10.2015
Accepted 27.10.2015
Available online 31.10.2015

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the specific field competence levels of class teachers according to their viewpoints, and to determine whether the special field competence levels of class teachers change with respect to their viewpoints, according to variables. The study is a quantitative and a descriptive survey model. The data have been obtained from 250 class teachers working in Istanbul. The literature on the special field competence of class teachers has been examined, and a questionnaire has been developed by considering the dimensions of a MoNE's study (2008), called the special field competences of teaching profession. According to data, the participants find themselves competent with a great majority. On the special field competence, which made of 8 dimensions, the viewpoints of the class teachers have shown that there are significant differences in some dimensions among that viewpoints related to gender, seniority, educational level and the number of in-service training variables. In the gender variable, the significant differences are in some dimensions which are 'Follow-up and Evaluation', 'Art and Aesthetics', 'Raising the Linguistic Consciousness' and 'Scientific and Technological Development'. In the seniority variable, the significant differences are in some dimensions such as 'Learning-Teaching Environment and Development' and 'Art and Aesthetics'. In the educational level variable, the significant difference is in 'Scientific and Technological Development' dimension. In the number of in-service training variable, the significant difference are in some dimensions such as 'Learning-Teaching Environment and Development', 'Raising Linguistic Consciousness' and 'Individual Responsibilities and Socializing'.

© 2015 IOJES. All rights reserved

Keywords:
Class teacher, teacher competence, class teacher special field competence

Extended Abstract

Purpose

The purpose of this study is to examine the specific field competence levels of class teachers according to their viewpoints, and to determine whether the special field competence levels of class teachers change with respect to their viewpoints, according to variables.

Method

The study is a quantitative and a descriptive survey model. The data have been obtained from 250 class teachers working in Istanbul. The literature on the special field competences of class teachers have been examined and a questionnaire has been developed by taking the dimensions of Class Teachers Special Field Competences study, which has been published by MoNE (2008) into consideration. According to the viewpoints of the class teachers on the first sub-problem, the arithmetic average ($\bar{X}$) and standard deviation (sd) values were used in order to determine the special field competence levels. The one-way variance analysis has been used in the study about the solution of the second sub-problem to determine whether the

*This study arose from master thesis named "Special Field Competence Levels of Class Teachers" done under the supervision of Assist. Prof. Dr. Tuncay Özdemir

[1] Corresponding author's address: Mehmetçik İlkokulu, Class Teacher, Izmit, Kocaeli, Turkey
Telephone: +903742541000
Fax: +903742534506
e-mail: oyaihtiyar@hotmail.com
DOI: http://dx.doi.org/10.15345/iojes.2015.04.020

© 2015 International Online Journal of Educational Sciences (IOJES) is a publication of Educational Researches and Publications Association (ERPA)

viewpoints of the class teachers on the special field competence levels differed significantly according to the seniority in profession, education level and the number of in-service training variables; and the ***t*** test was used in order to determine whether the gender variable showed significant differences or not. At the end of the one-way variance analysis, when there were differences among the groups, the Tukey Test was used.

Results

According to the arithmetic average values of having the special field competence levels of the class teachers, it is possible to claim that the class teachers who participated in the study consider themselves as "very" competent in the dimensions.

According to the *gender* variable of the teachers, the t-test analysis results of the class teachers show that there is significant difference in the 'Follow-up and Evaluation', 'Art and aesthetics', 'Raising the Linguistic Consciousness', and 'Scientific and Technological Development' dimensions. In this context, there is a statistically significant difference between the averages of the answers given by female and male teachers to the questions that evaluated these topics. When the averages and standard deviations of the answers that are given to the 'Follow-up and Evaluation', 'Art and Aesthetics', 'Raising the Linguistic Consciousness', and 'Scientific and Technological Development' topics are considered it has been observed that, in each field, the female teachers gave answers that were over the "average" level when compared with the male teachers.

According to the *seniority* variable of the teachers, the one-way variance analysis results conducted in order to determine whether there are significant differences among the viewpoints on the special field competence levels of the class teachers, no significant differences have been determined in the 'Learning-Teaching Environment and Development' and 'Art and Aesthetics' dimensions in terms of seniority in profession variable. The difference in the 'Learning-Teaching Environment and Development' dimension is between the 1-5 years and 6-10, 11-15 and 21 years and above seniority groups. It is possible to suggest that the teachers with less seniority consider themselves as "less competent" when compared with the teachers of more seniority levels in 'Learning-Teaching Environment and Development' dimension.

According to the *education level* variable of the teachers, the one-way variance analysis was conducted in order to determine whether there were significant differences between the special field competence levels of the class teachers, it has been determined that there is a difference according to the education level in 'Scientific and Technological Development' dimension. In the 'Scientific and Technological Development' dimension, it is observed that the difference is between the teachers who have postgraduate degrees and foundation degrees, and those who have bachelor's degrees.

According to the *in-service training programs* variable of the teachers, the one-way variance analysis was conducted in order to determine whether there were significant differences between the special field competence levels of the class teachers, and it has been determined that there are significant differences between the 'Learning-Teaching Environment and Development', 'Raising the Linguistic Consciousness', 'Individual Responsibilities and Socializing' dimensions. It is observed that the difference in the 'Learning-Teaching Environment and Development' variable is between those who had participated in in-service training programs twice and those who had participated for 5 times and above. It is also observed that the difference for the 'Raising the Linguistic Consciousness' field is between those who had participated in in-service training programs for once and those who had participated for 4-5 times and above. It has been determined that the difference between the 'Individual Responsibilities and Socializing' dimension is between those who had participated in in-service training for twice and those who had participated for 5 times and above.

Discussion

In this study, it has been determined that the class teachers have the special field competences at a sufficient level according to the viewpoints of class teachers.

According to the viewpoints of class teachers, significant difference was found between the 'Follow-up and Evaluation', 'Art and Aesthetics', 'Raising the Linguistic Consciousness', and 'Scientific and Technological Development' dimensions in terms of gender variable. It is possible to claim that female teachers adopt the expressions for these dimensions more than the male teachers. According to the seniority

variable of the teachers, significant difference has been determined between the viewpoints of the class teachers on special field competence levels in 'Learning-Teaching Environment and Development' and 'Art and Aesthetics' dimensions in terms of seniority. Depending on this difference, it is possible to suggest that as the seniority increases, so does the level of having the special field competence. Significant difference was found in the 'Scientific and Technological Development' dimension between the special field competences in the education level variable of the class teachers. This difference is between the teachers who have post graduate degrees, foundation degrees, and those who have bachelor's degrees. According to the number of the in-service training programs of the teachers variable, significant difference was found between the special field competence levels in 'Learning-Teaching Environment and Development', 'Raising the Linguistic Consciousness', 'Individual Responsibilities and Socializing' dimensions. As the number of the in-service training programs increases, the teachers consider themselves more competent.

Sınıf Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlik Düzeyleri*

Oya Çavuş[1] ve Tuncay Özdemir[2]

[1]Mehmetçik İlkokulu, İzmit, Kocaeli, Türkiye, [2]Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bolu, Türkiye

MAKALE BİLGİ

Makale Tarihçesi:
Alındı 20.09.2015
Düzeltilmiş hali alındı 17.10.2015
Kabul edildi 27.10.2015
Çevrimiçi yayınlandı 31.10.2015

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin özel alan yeterlik düzeylerini, onların görüşlerine göre belirlemek ve sınıf öğretmenliği özel alan yeterliğinin katılımcılara ilişkin değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmektir. Bu çalışma, tarama modelinde ve niceldir. Veriler İstanbul ilinde görev yapan 250 sınıf öğretmeninden elde edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin özel alan yeterlikleri ile ilgili olarak alan yazın incelenmiş, MEB (2008) tarafından yayınlanan Öğretmenlik Mesleği Özel Alan Yeterlikleri çalışmasının boyutları dikkate alınarak bir anket geliştirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, katılımcılar kendilerini çoğunlukla yeterli bulmaktadır. Özel alan yeterlik düzeylerine ilişkin görüşler, cinsiyet, mesleki kıdem, eğitim düzeyi ve katıldıkları hizmet içi eğitim programı sayısı değişkenlerine göre bazı boyutlarda anlamlı farklılık göstermiştir. Elde edilen bulgulara göre, katılımcılar kendilerini çoğunlukla yeterli bulmaktadır. Öğretmenlerin özel alan yeterlik düzeylerine ilişkin görüşlerinde, cinsiyet, mesleki eğitim düzeyi ve hizmet içi eğitim programı sayısı değişkenleri açısından bazı boyutlarda anlamlı farklılık bulunmuştur. Cinsiyet değişkeninde, 'İzleme ve Değerlendirme', 'Sanat ve Estetik', 'Dil Bilincini Geliştirme' ve 'Bilimsel ve Teknolojik Gelişim' konu alanlarına verilen cevaplarda anlamlı fark bulunmuştur. Mesleki kıdem değişkenine göre, 'Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim' ve 'Sanat ve Estetik' konu alanlarında verilen cevaplarda anlamlı farklılık vardır. Eğitim düzeyi değişkenine göre, 'Bilimsel ve Teknolojik Gelişim' konu alanında farklılık görülmüştür. Hizmet içi eğitim programına katılım sayısı değişkenine göre, 'Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim', 'Dil Bilincini Geliştirme' ve 'Bireysel Sorumluluklar ve Sosyalleşme' konularında verilen cevaplarda anlamlı farklar bulunmuştur.

© 2015 IOJES. Tüm hakları saklıdır

Anahtar Kelimeler:
Sınıf öğretmeni, öğretmen yeterliği, sınıf öğretmenliği özel alan yeterliği

Giriş

Öğretmenlik mesleğini oluşturan iki temel unsur, kişisel nitelikler ve mesleki yeterliklerdir. Karaçam (2003)'ın ifadesiyle, bir okulun başarı ve verimliliği, geniş ölçüde öğretmenin yeteneği ve mesleki gücüne bağlıdır. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. maddesine göre, öğretmenlik, "devletin eğitim-öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir." O halde öğretmenlik, uzmanlık yeterliğine sahip olmayı gerektirir. Senemoğlu (2002)'na göre, öğretmenlerin, öğrencilerin gelişim düzeylerini ve gereksinimlerini tanıma, öğretme-öğrenme ortamlarını düzenleme, ölçme ve değerlendirme yeterliklerine sahip olmaları gerekir. Gökçe (1996), ilköğretim öğretmenlerinin yeterliklerini, çocuk gelişimi konusundaki bilgilerine, sınıf içinde etkili iletişim kurabilmeye, öğretim yöntemlerine, okuma öğretimine, yazma öğretimine, matematik öğretimine, sınıf yönetimine, öğrenci başarısını değerlendirmeye, okul-aile işbirliğini sağlamaya, program geliştirme ve değerlendirmeye, mesleki ve kişisel özelliklere bağlar.

Öğretmen yeterliklerine ilişkin alan yazın ve araştırmalar incelendiğinde, öğretmenlerin öğrenim durumu, kıdemi ve hizmet içi eğitim programlarına katılımı arttıkça öğrenci başarısının da arttığı (Damar, 1996); öğrenci başarısı ile öğretmen niteliği arasında güçlü bir ilişki olduğu (Ilıkan, 2007; Hannam & ark., 2005; OECD, 2004, akt. Karacaoğlu, 2008a; Darling-Hammond, akt. Karacaoğlu, 2008a; Artiga & Betoret, 2010; Mujis & ark., 2014) anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin niteliği, eğitimin kalitesi ve öğrenci başarısı üzerinde en çok etkili olan faktörlerden biridir.

Eğitim sürecinin ürünü eğitilmiş insanı (iyi yurttaş, iyi insan, iyi meslek sahibi kişi) hedefine ulaştırmanın, öğretmenlerin yeterlikleriyle ve kişisel nitelikleriyle bağımlı olduğu düşünülebilir.

Eğitim sürecinin tüm değişkenlerinin kendine özgü önemi ve işlevi vardır. Bunlardan birindeki aksaklık veya eksiklik, eğitim faaliyetlerini olumsuz etkiler. Öğretmen değişkeninin ise önemi daha farklıdır. Mükemmel bir okul binası yapmak, çağdaş araç-gereçlerle donatmak, çok iyi programlar hazırlamak, ancak

*Bu çalışma, Yrd. Doç. Dr. Tuncay ÖZDEMİR danışmanlığında hazırlanan "Sınıf Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlik Düzeyleri" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

[2] Sorumlu yazarın adresi: Mehmetçik İlkokulu, Sınıf Öğretmeni, İzmit, Kocaeli, Türkiye
Telephone: +903742541000
Fax: +903742534506
e-posta: oyaihtiyar@hotmail.com

yeterliklerle donanmış öğretmenlerle anlam kazanır. Eğitim sistemi düzenlenirken ve geliştirilirken öğretmen değişkeni öncelikli olarak göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü eğitimin nitelik boyutu öğretmen yeterlikleriyle bağımlıdır (Aydın, 1998). Öğretmen yeterliği, akademik açıdan gelişmiş olmayı, planlı ve çeşitli araç-gereçleri kullanabilmeyi gerektirir (Saraç, 2002).

Yeterlik, "Bir işi yapma gücü sağlayan özel bilgi, ehliye; görevini yerine getirme gücü, kifayettir." (TDK, 2005). Öğretmen yeterliği ise "öğretmenliğin gerektirdiği görev ve sorumlulukları gerçekleştirebilmek için sahip olunması gereken davranışlardır; farklı öğretme ortamlarında etkili bir performans için gerekli olan bilgiler, beceriler, tutumlar ve kişilik özelliklerinin bütünüdür." (MEB, *http://otmg.meb.gov.tr/Yeterlik_surec.html*).

Milli Eğitim Bakanlığı'nda Öğretmen Yeterlikleri Komisyonu'nca öğretmen yeterlikleri belirlenmiştir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun öğretmenlerin nitelikleri ve seçimine ilişkin 45. maddesinde "Öğretmen adaylarında genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon bakımından aranacak nitelikler Milli Eğitim Bakanlığınca tespit olunur" ifadesi yer almaktadır (MEB, 2002). Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü'nün öğretmenlik mesleği genel yeterlik taslağında ana yeterlik alanları (MEB, *http://otmg.meb.gov.tr/Yeterlik_surec.html*): 1-Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim, 2-Öğrenciyi Tanıma, 3-Öğretme-Öğrenme Süreci, 4-Öğrenmeyi ve Gelişimi İzleme ve Değerlendirme, 5-Okul, Aile ve Toplum İlişkileri, 6-Program ve İçerik Bilgisi olarak belirlenmiştir.

MEB Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikler Kitapçığında (2006), öğretmenlerin yeterlikleri kısaca şöyle belirtilmiştir:

> *"Öğretmen, öğrencinin tüm özelliklerini, ilgi, istek ve ihtiyaçlarını, ailesinin ve yaşadığı sosyal çevrenin sosyokültürel özelliklerini bilmelidir. Öğrencilerin; bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal, kültürel farklılıklarına ve gereksinimlerine ilişkin anlayışını, farkındalığını öğrencilerin öğrenmesini desteklemek ve daha ileriye götürmek için kullanmalıdır. Öğretmen öğrencilere öğrenme-başarma konusunda güvenmeli ve onlara özgüven kazandırmalıdır."*

Öğretmende bulunması gereken mesleki alan yeterlikleri: Alan Bilgisi, Öğretime Hazırlık ve Planlama, Öğretim İlke, Yöntem, Teknoloji ve Stratejilerinin Kullanımı, Sınıf Yönetimi, Rehberlik, Ölçme ve Değerlendirme Boyutları olarak sıralanabilir.

Sınıf öğretmeninde bulunması gereken özel alan yeterlikleri ise Milli Eğitim Bakanlığı'nca aşağıdaki şekilde belirlenmiştir (MEB, *http://otmg.meb.gov.tr/Yeterlik_surec.html*):

1- Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim: Gelişim öğrenmeyle ilgili kavram ve ilkeleri öğrencilerin gelişim dönemleri özelliklerine göre izleme, öğrenme-öğretme ortamına bu özelliklerin gereklerini yansıtma uygulamalarını kapsamaktadır.
2- İzleme ve Değerlendirme: Öğrencilerin öğretim sürecinde gelişim düzeylerini izleme, öğretim sürecinde uygulanan ölçme araçlarından elde edilen verileri değerlendirme konularını kapsamaktadır.
3- Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplumsal İlişkiler: Meslekî gelişimini sağlayabilme, meslekî etik değerler oluşturabilme, eğitim-öğretim sürecinde eğitim paydaşları ve toplumun diğer üyeleriyle beraber çalışabilme uygulamalarını kapsamaktadır.
4- Sanat ve Estetik: Öğrencilerin güzel sanatlarla ilgili temel bilgilere sahip olma, sanatsal etkinlikleri öğrenme sürecinde kullanma, öğrenme ortamlarını düzenlerken estetik bakış açısını dikkate alma gibi uygulamaları kapsamaktadır.
5- Dil Bilincini Geliştirme: Öğrencilerin anlama ve anlatım becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler düzenleme, dili doğru ve etkin kullanma, öğrencilerini gereksinimlerini dikkate alma gibi uygulamaları kapsamaktadır.
6- Bilimsel ve Teknolojik Gelişim: Bilimsel ve teknolojik kavramları doğru ve etkin kullanma, bilimin gelişimi hakkında genel bilgi kazandırma uygulamalarını kapsar.
7- Bireysel Sorumluluklar ve Sosyalleşme: Öğrencinin kendini ve yakın çevresini tanımalarını, demokratik davranma ve sorumluluk bilincini, etkili iletişim kurmalarını, içinde yaşadığı doğal çevreyi tanımalarını sağlayabilmeleri ve doğal afetlere karşı anlayış geliştirebilme doğayı sevme ve koruma bilinci oluşturabilme, zaman -geçmiş, şimdi, gelecek- ve değişim bilinci geliştirebilme uygulamalarını kapsamaktadır.
8- Beden Eğitimi ve Güvenlik: Ritmik jimnastik, artistik jimnastik, serbest jimnastik, birlikte düzenli hareket etme gibi becerilerini uygulamalarını kapsamaktadır.

Bu çalışmanın, sınıf öğretmenlerinin özel alan yeterlik düzeylerini belirlemek suretiyle, uygulamada, hizmet içi ve hizmet öncesi eğitim düzenlemelerinde, öğretmelere, müfettişlere, eğitim yöneticilerine bir miktar katkıda bulunacağı düşünülmüştür.

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim okullarındaki sınıf öğretmenlerinin özel alan yeterlik düzeylerini, sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre belirlemek ve sınıf öğretmenliği özel alan yeterliğinin katılımcılara ilişkin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmektir.

Bu amacı gerçekleştirmek için iki alt problem belirlenmiştir. Bunlardan ilki sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, özel alan yeterliklerinin düzeyini, ikinci olarak ise özel alan yeterlikleri açısından sınıf öğretmenlerinin görüşleri arasında bağımsız değişkenler açısından (cinsiyet, kıdem, eğitim düzeyi, katıldığı hizmet içi program sayısı) anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemektir.

Yöntem

Sınıf öğretmenlerinin özel alan yeterlik düzeylerini betimlemeyi amaçlayan bu çalışma, tarama modelinde ve niceldir. Bu çalışma ile sınıf öğretmenlerinin özel alan yeterlik düzeyleri, sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak betimlenmeye çalışılmıştır.

Katılımcılar

Bu çalışmanın verileri İstanbul ilinde görev yapan 250 sınıf öğretmeninden elde edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin %71.6'sı kadın, %28.4'ü erkektir. Katılımcıların %32'si 30 yaş ve altı, %22'si 31-35 yaş, %26'sı 36-40 yaş, %11.6'sı 41- 45 yaş, %4'ü 46-50 yaş ve %4.4'ü 51 yaş ve üzeri grubundadır. Ankete katılan 250 sınıf öğretmeninin kıdem yıllarına göre dağılımları incelendiğinde %24.4'ünün 1-5 yıl arası, yine %24.4'ünün 6-10 yıl arası, %32'sinin 11-15 yıl arası, %10.4'ünün 16-20 yıl arası ve %8.8'inin 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olduğu görülmektedir. Ankete katılan 250 sınıf öğretmeninden %91.2'si lisans, %5.2'si ön lisans ve %3.6'sı yüksek lisans ve/veya doktora mezunudur. Sınıf öğretmenlerinin katıldıkları hizmet içi eğitim programı sayısına göre dağılımlarına bakıldığında %4.4'ünün 1, %9.6'sının 2, %18.8'inin 3, %12'sinin 4 ve %55.2'sinin 5 ve üzeri hizmet içi eğitim programına katıldığı görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Sınıf öğretmenlerinin özel alan yeterlikleri ile ilgili olarak alan yazın incelenmiş, MEB (2008) tarafından yayınlanan Sınıf Öğretmenliği Özel Alan Yeterlikleri çalışmasının boyutları dikkate alınarak, bir anket geliştirilmiştir. Ankette yer alan boyutlar: 'Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim' (8 madde; örnek madde: "Gelişim özellikleri bakımından farklılık gösteren öğrencilerimi dikkate alarak öğretim yöntem ve tekniklerini çeşitlendiririm."), 'İzleme ve Değerlendirme' (3 madde; örnek madde: "Öğrencilerimin gelişim dönemlerini izlemek için aile, rehber öğretmen, özel eğitim ve ilgili alan uzmanları ile işbirliği yaparım."), "Bireysel ve Mesleki Gelişim - Toplumsal İlişkiler" (6 madde; örnek madde: "Bireysel ve mesleki gelişim için profesyonel çalışma gruplarına ve hizmet içi eğitim programlarına gönüllü olarak katılırım."), 'Sanat ve Estetik' (5 madde; örnek madde: "Güzel sanatlarla ilgili yayın ve etkinlikleri izlerim."), 'Dil Bilincini Geliştirme' (3 madde; örnek madde: "Öğrencilerime okul içi ve okul dışı çeşitli ortamlarda konuşma etkinlikleri düzenleyerek kendilerini ifade etme olanağı tanırım."), 'Bilimsel ve Teknolojik Gelişim' (2 madde; örnek madde: "Öğrencilerimin, bilime olumlu bakış açısı kazanmaları için -bilimsel gelişmeleri, bilim insanlarının bilime katkılarını içeren- drama, poster, broşür hazırlamalarını sağlayacak etkinlikler düzenlerim."), 'Bireysel Sorumluluklar ve Sosyalleşme' (10 madde; örnek madde: "Öğrencilerimin kendilerini ve yakın çevrelerini -ailesini, arkadaşlarını, okulunu- tanımaları ve ifade edebilmeleri için çeşitli etkinlikler düzenlerim."), 'Beden Eğitimi ve Güvenlik' (7 madde; örnek madde: "Öğrencilerime, ferdi sporlar ve takım sporları ile ilgili becerileri uygulamalı olarak göstererek, bunları yapmalarını sağlarım.") şeklinde belirlenmiştir.

Geliştirilen ankette sınıf öğretmenliği özel alan yeterliğine ilişkin 44 ifade yer almaktadır. Her bir ifade için "Hiç (1), Az (2), Orta (3), Çok (4), Tam (5) seçeneklerine cevap vermeleri için sınıf öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur.

Anketin güvenirlik çalışması için cronbach alpha katsayısı hesaplanmıştır. Buna göre 'Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim' boyutunun cronbach alpha değeri α=.86, 'İzleme ve Değerlendirme' boyutunun α=.70, Bireysel ve Mesleki Gelişim–Toplum İlişkiler boyutunun α=.72, 'Sanat ve Estetik' boyutunun α=.82,

'Dil Bilincini Geliştirme' boyutunun α=.74, 'Bilimsel ve Teknolojik Gelişim' boyutunun α=.70, 'Bireysel Sorumluluklar ve Sosyalleşme' boyutunun α=.83, 'Beden Eğitimi ve Güvenlik' boyutunun α=.79'dur.

Verilerin Analizi

Birinci alt probleme ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, özel alan yeterliklerinin düzeyini saptamak amacıyla aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (ss) değerleri kullanılmıştır. Araştırmada ikinci alt problemin çözümüne ilişkin; özel alan yeterlikleri açısından sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin, kıdem, eğitim düzeyi ve katıldıkları hizmet içi program sayısı değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizi, cinsiyet değişkeninin görüşlerde anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ise t testi uygulanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda gruplar arasında fark çıktığında Tukey testi uygulanmıştır.

Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin, özel alan yeterliklerine sahip olma düzeylerine ilişkin aritmetik ortalamaları ve standart sapma değerleri Tablo 2'de verilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde; aritmetik ortalama değerlerine göre, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 'Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim', 'İzleme ve Değerlendirme', 'Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplumsal İlişkiler', 'Sanat ve Estetik', 'Dil Bilincini Geliştirme', 'Bilimsel ve Teknolojik Gelişim', Bireysel Sorumluluk ve Sosyalleşme ve 'Beden Eğitimi ve Güvenlik' alanlarında kendilerini "çok " düzeyinde yeterli gördüklerini düşündükleri ifade edilebilir.

Tablo 1. Özel alan yeterlik konu alanlarına ilişkin görüşler

Boyutlar	$\bar{x}$	ss
Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim	3.88	0.58
İzleme ve Değerlendirme	4.02	0.63
Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplumsal İlişkiler	4.08	0.51
Sanat ve Estetik	3.53	0.74
Dil Bilincini Geliştirme	4.03	0.62
Bilimsel ve Teknolojik Gelişim	3.99	0.70
Bireysel Sorumluluklar ve Sosyalleşme	3.99	0.54
Beden Eğitimi ve Güvenlik	3.91	0.63
Toplam	3.97	0.22

Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre, sınıf öğretmenlerinin özel alan yeterlik düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan t-testi sonuçları Tablo 3'de verilmiştir. t-testi analiz sonuçları İzleme ve Değerlendirme, 'Sanat ve Estetik', 'Dil Bilincini Geliştirme' ve 'Bilimsel ve Teknolojik Gelişim' boyutlarında cinsiyete göre anlamlı farklılık olduğunu, 'Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim', 'Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplumsal İlişkiler', 'Bireysel Sorumluluklar ve Sosyalleşme', 'Beden Eğitimi ve Güvenlik' boyutlarında ise anlamlı farklılık olmadığını göstermektedir.

Buna göre; kadın ve erkek öğretmenlerin bu konuları ölçen sorulara verdikleri cevapların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. 'İzleme ve Değerlendirme', 'Sanat ve Estetik', 'Dil Bilincini Geliştirme' ve 'Bilimsel ve Teknolojik Gelişim' konularına ilişkin sorulara verilen cevapların ortalamaları ve standart sapmaları incelendiğinde her konu alanı için kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre "orta"nın üstünde cevap verdikleri, dolayısıyla erkek öğretmenlere göre ifadeleri daha çoğunlukla benimsedikleri söylenebilir. Bu durum cinsiyet değişkeninin, öğretmenlerin görüşlerinde farklılıklara neden olan bir değişken olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenine göre, sınıf öğretmenlerinin özel alan yeterlik düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4'de verilmiştir. Analiz sonucunda 'Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim' ve 'Sanat ve Estetik' boyutlarında kıdeme göre anlamlı farklılık olduğu bulunurken, 'İzleme ve Değerlendirme', 'Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplumsal İlişkiler', 'Dil Bilincini Geliştirme', 'Bilimsel ve Teknolojik Gelişim', 'Bireysel Sorumluluklar ve Sosyalleşme', 'Beden Eğitimi ve Güvenlik' boyutlarında ise anlamlı farklılık bulunmamıştır. 'Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim' boyutunda farklılığın 1-5 yıl ile 6-10, 11-15 ve 21 yıl ve üzeri kıdem grupları arasında olduğu görülmektedir. 'Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim' boyutunda mesleki kıdemi az olan öğretmenlerin fazla olan öğretmenlere göre kendilerini daha az yeterli gördükleri

Tablo 2. Özel alan yeterlik anketi konu alanları ile cinsiyet değişkeni arasındaki farklılığın incelenmesi için gerçekleştirilen bağımsız grup t-testi

Konular	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	SD	t	p
Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim	Kadın	179	3.871	.558	249	-.503	.615
	Erkek	71	3.912	.643			
İzleme ve Değerlendirme	Kadın	179	4.097	.602	249	2.981	**.003***
	Erkek	71	3.836	.678			
Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplumsal İlişkiler	Kadın	179	4.088	.512	249	.305	.760
	Erkek	71	4.066	.500			
Sanat ve Estetik	Kadın	179	3.589	.732	249	1.936	.054*
	Erkek	71	3.389	.751			
Dil Bilincini Geliştirme	Kadın	179	4.101	.587	249	2.730	**.007***
	Erkek	71	3.864	.691			
Bilimsel ve Teknolojik Gelişim	Kadın	179	4.047	.676	249	1.998	**.047***
	Erkek	71	3.852	.748			
Bireysel Sorumluluklar ve Sosyalleşme	Kadın	177	3.998	.534	249	.175	.861
	Erkek	71	3.985	.549			
Beden Eğitimi ve Güvenlik	Kadın	179	3.898	.613	249	-.338	.735
	Erkek	71	3.928	.659			

*0.05 düzeyinde anlamlı fark p≤0.05

ifade edilebilir. 'Sanat ve Estetik' konu alanı için farklılığın 6-10 yıl ile 21 yıl ve üzeri grupları arasında olduğu görülmektedir. Mesleki kıdemi farklı olan öğretmenlerin az olan öğretmenlere göre 'Sanat ve Estetik' alanında kendilerini daha yeterli oldukları söylenebilir.

Tablo 3. Özel alan yeterlik anketi konu alanları ile kıdem değişkeni arasındaki farklılığın incelenmesi için gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi

KONULAR	VERİ GRUPLARI	SD	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim	Gruplar Arası	4	8.638	2.159	6.977	**0.000**
	Gruplar İçi	245	75.833	0.310		
	TOPLAM	249	84.470			
İzleme ve Değerlendirme	Gruplar Arası	4	1.167	0.292	0.722	0.578
	Gruplar İçi	245	99.038	0.404		
	TOPLAM	249	100.205			
Bireysel ve Mesleki Gelişim – ToplumsalİlişkiIer	Gruplar Arası	4	1.863	0.466	1.83	0.124
	Gruplar İçi	245	62.372	0.255		
	TOPLAM	249	64.235			
Sanat ve Estetik	Gruplar Arası	4	6.064	1.516	2.843	**0.025**
	Gruplar İçi	245	130.660	0.533		
	TOPLAM	249	136.724			

Dil Bilincini Geliştirme	Gruplar Arası	4	2.831	0.708	1.829	0.124
	Gruplar İçi	245	94.780	0.387		
	TOPLAM	249	97.611			
Bilimsel ve Teknolojik Gelişim	Gruplar Arası	4	5.840	1.460	3.067	0.077
	Gruplar İçi	245	116.644	0.476		
	TOPLAM	249	122.484			
Bireysel Sorumluluklar ve Sosyalleşme	Gruplar Arası	4	2.457	0.614	2.169	0.073
	Gruplar İçi	245	68.804	0.283		
	TOPLAM	249	71.261			
Beden Eğitimi ve Güvenlik	Gruplar Arası	4	0.767	0.192	0.486	0.746
	Gruplar İçi	245	96.589	0.39		
	TOPLAM	249	97.355			

*0,05 düzeyinde anlamlı fark $p \leq 0.05$

Öğretmenlerin eğitim düzeyi değişkenine göre, sınıf öğretmenlerinin özel alan yeterlik düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak amacıyla tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 5'de verilmiştir. Tablo 5'de 'Bilimsel ve Teknolojik Gelişim' boyutunda eğitim düzeyine göre farklılık olduğu görülürken, 'Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim', 'İzleme ve Değerlendirme', 'Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplumsal İlişkiler', 'Sanat ve Estetik', 'Dil Bilincini Geliştirme', 'Bireysel Sorumluluklar ve Sosyalleşme', 'Beden Eğitimi ve Güvenlik' boyutlarında farklılık olmadığı görülebilir. 'Bilimsel ve Teknolojik Gelişim' boyutunda yüksek lisans ile ön lisans ve lisans düzeyine sahip öğretmenler arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Özel alan yeterlik anketi konuları ile eğitim düzeyi değişkeni arasındaki farklılığın incelenmesi için gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi

KONULAR	VERİ GRUPLARI	SD	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim	Gruplar Arası	2	0.005	0.002	0.007	0.993
	Gruplar İçi	247	84.466	0.342		
	TOPLAM	249	84.470			
İzleme ve Değerlendirme	Gruplar Arası	2	1.130	0.565	1.409	0.246
	Gruplar İçi	247	99.075	0.401		
	TOPLAM	249	100.205			
Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplumsal İlişkiler	Gruplar Arası	2	0.180	0.090	0.348	0.706
	Gruplar İçi	247	64.055	0.259		
	TOPLAM	249	64.235			
Sanat ve Estetik	Gruplar Arası	2	1.506	0.753	1.376	0.255
	Gruplar İçi	247	135.218	0.547		
	TOPLAM	249	136.724			
Dil Bilincini Geliştirme	Gruplar Arası	2	0.048	0.024	0.06	0.941
	Gruplar İçi	247	97.563	0.395		
	TOPLAM	249	97.611			
Bilimsel ve Teknolojik Gelişim	Gruplar Arası	2	5.655	2.828	5.978	**0.003**
	Gruplar İçi	247	116.829	0.473		
	TOPLAM	249	122.484			
Bireysel Sorumluluklar ve Sosyalleşme	Gruplar Arası	2	0.539	0.270	0.934	0.394
	Gruplar İçi	247	70.722	0.289		
	TOPLAM	249	71.261			
Beden Eğitimi ve Güvenlik	Gruplar Arası	2	0.458	0.229	0.584	0.559
	Gruplar İçi	247	96.898	0.392		
	TOPLAM	249	97.355			

*0,05 düzeyinde anlamlı fark $p \leq 0.05$

Öğretmenlerin katıldıkları hizmet içi eğitim programı sayısı değişkenine göre, sınıf öğretmenlerinin özel alan yeterlik düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak amacıyla tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonucunda, 'Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim', 'Dil Bilincini Geliştirme' ve 'Bireysel Sorumluluklar ve Sosyalleşme' boyutlarında arasında anlamlı farklılık olduğu, 'İzleme ve Değerlendirme', 'Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplumsal İlişkiler', 'Sanat ve Estetik', 'Bilimsel ve Teknolojik Gelişim', 'Beden Eğitimi ve Güvenlik' boyutlarında farklılık olmadığı bulunmuştur. 'Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim' için farklılığın 2 kez hizmet içi eğitim programına katılanlar ile 5 ve üzeri hizmet içi eğitim programına katılan öğretmenler arasında olduğu görülmektedir. 'Dil Bilincini Geliştirme' konu alanı için farklılığın 1 kez hizmet içi eğitim programına katılanlar ile 4 ve 5 ve üzeri hizmet içi eğitim programına katılan öğretmenler arasında olduğu görülmektedir. 'Bireysel Sorumluluklar ve Sosyalleşme' konu alanı için farklılığın 2 kez hizmet içi eğitim programına katılanlar ile 5 ve üzeri hizmet içi eğitim programına katılan öğretmenler arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Özel alan yeterlik anketi konuları ile hizmet içi eğitim programı sayısı değişkeni arasındaki farklılığın incelenmesi için gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi

KONULAR	VERİ GRUPLARI	SD	Kareler Topla	Kareler Ortalaması	F	P
Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim	Gruplar	4	3.844	0.961	2.92	**0.022**
	Gruplar İçi	245	80.626	0.329		
	TOPLAM	249	84.470			
İzleme ve Değerlendirme	Gruplar	4	1.648	0.412	1.024	0.395
	Gruplar İçi	245	98.557	0.402		
	TOPLAM	249	100.205			
Bireysel ve Mesleki Gelişim – Toplumsal İlişkiler	Gruplar	4	0.533	0.133	0.513	0.727
	Gruplar İçi	245	63.702	0.260		
	TOPLAM	249	64.235			
Sanat ve Estetik	Gruplar	4	2.972	0.743	1.361	0.248
	Gruplar İçi	245	133.752	0.546		
	TOPLAM	249	136.724			
Dil Bilincini Geliştirme	Gruplar	4	6.134	1.533	4.107	**0.003**
	Gruplar İçi	245	91.477	0.373		
	TOPLAM	249	97.611			
Bilimsel ve Teknolojik Gelişim	Gruplar	4	3.924	0.981	2.027	0.091
	Gruplar İçi	245	67.930	0.484		
	TOPLAM	249	71.261			
Bireysel Sorumluluklar ve Sosyalleşme	Gruplar	4	3.331	0.833	2.979	**0.02**
	Gruplar İçi	245	67.930	0.280		
	TOPLAM	249	71.261			
Beden Eğitimi ve Güvenlik	Gruplar	4	1.471	0.368	0.939	0.442
	Gruplar İçi	245	95.885	0.391		
	TOPLAM	249	97.355			

*0,05 düzeyinde anlamlı fark $p \leq 0.05$

Tartışma

Bu çalışmada, sınıf öğretmenleri kendilerini özel alan yeterliklerini oluşturan 'Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim', 'İzleme ve Değerlendirme', 'Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplumsal İlişkiler', 'Sanat ve

Estetik', 'Dil Bilincini Geliştirme', 'Bilimsel ve Teknolojik Gelişim', Bireysel Sorumluluk ve Sosyalleşme ve 'Beden Eğitimi ve Güvenlik' alanlarının her birinde kendilerini çoğunlukla yeterli görmüşlerdir. Benzer bir çalışma Avcı & Cinoğlu (2012) tarafından yapılmıştır: Sınıf öğretmenleri, kendi algılarına göre 8 yeterlik alanında kendilerini, 'öğretim programına ilişkin uygulamalarındaki farkındalığı ile öğretmenlik mesleğine ilişkin sahip olduğu temel bilgi, beceri ve tutumlar' ve 'öğretim sürecindeki uygulamalarında edindiği mesleki deneyimlerle programın gereğini yerine getirdiği, uygulamalarını çeşitlendirdiği, öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate aldığı performans' düzeyinde yeterli görmektedir.

Bu çalışmanın paralelinde başka araştırmalara rastlanmamakla birlikte, alan yazında öğretmenlerin öz-yeterlikleri ile ilgili araştırmalar yakınlık göstermektedir. Sınıf öğretmeni öz-yeterlikleri bağlamında yapılmış araştırmalarda da öğretmenlerin kendilerini yeterli gördükleri şeklinde bulgulara rastlanmıştır (Karacaoğlu, 2008b). Dilci (2012)'nin bulgusunda, sınıf öğretmenleri hazırlık, planlama, alan bilgisi, öğretim yöntem ve teknik kullanımı, öğretim teknolojisi ve materyal kullanımı, beden dili ve etkili ses kullanımı, iletişim becerisi, dersi değerlendirme, genel öğretmenlik yetisi boyutlarında, kendilerini yeterli görmektedir. Seferoğlu ve Akbıyık (2005), öğretmenlerin bilgisayar öz-yeterlik algılarını orta düzeyde bulmuştur. Ancak Çakan (2004), öğretmenlerin oldukça büyük bir kısmının ölçme ve değerlendirme konusunda kendilerini yetersiz ya da eksik bulduklarını; Kilmen & Çıkrıkçı Demirtaşlı (2009) öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme uygulamalarını yeterince gerçekleştiremediklerini ortaya koymuşlardır. Öğretmenler, öğrencilerin gelişimini etkileyen etkenleri bilerek, olumsuz, dezavantajlı çevrelerden gelen öğrencileri, öğretme-öğrenme ortamında destekleyici önlemler almalıdırlar. Öğretmenlerin bu önlemleri alabilmeleri için değişik yaş ve gelişim çağındaki çocukların fiziksel, psikososyal, bilişsel ve ahlak gelişim özelliklerini bilmeleri gerekir (Senemoğlu, 2002). Karacaoğlu (2008b)'nun çalışma bulgularına göre, öğretmenlerin öğretmende olması gereken yeterliliklerin bütününde yeterlilik algılarının yüksek olduğu ve kendilerini "çok yeterli" gördükleri belirlenmiş, fakat öğretmenlerin A)meslek bilgisi konusunda: 1-"Bilgi ve iletişim teknolojilerinde donanımlı olma" ve "Özel alan öğretim programını izleme ve değerlendirme": a)öğrenciyi tanıma ve öğrencinin gelişimini sağlamaya ilişkin "Gelişim özelliklerini tanıma", b)öğretme-öğrenme sürecine ilişkin "Bilgi ve iletişim teknolojilerinde donanımlı olma", c)gelişimi izlemeye ve değerlendirmeye ilişkin "Değişik ölçme tekniklerini kullanarak öğrencinin konu alanındaki öğrenmelerini ölçme", d)okul, aile, meslektaş ve toplum ilişkilerine ilişkin "Çevre olanaklarından yararlanma", e)programa ve içeriğe ilişkin "Özel alan öğretim programını izleme ve değerlendirme", B)alan bilgisi konusunda: "Alanında yapılan bilimsel çalışmalara katılma", C)kendini geliştirme konusunda: "Mesleki gelişimini sağlayacak ortamlara girme (Mesleki örgütlere katılma ve sorumluluk alma)", D)ulusal ve uluslararası değerler konusunda "Güzel yazı yazma" ve "Çağdaş gelişmelerden haberdar olma" yeterliklerinde kendilerini en düşük düzeyde algıladığı tespit edilmiştir.

Bu çalışmada, cinsiyet değişkenine göre sınıf öğretmenlerinin 'İzleme ve Değerlendirme', 'Sanat ve Estetik', 'Dil Bilincini Geliştirme' ve 'Bilimsel ve Teknolojik Gelişim' boyutlarına ilişkin görüşlerinin anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Kadın öğretmenler, erkek öğretmenlere göre bu boyutlarda kendilerini daha yeterli görmektedir. Alan yazında konu ile ilgili yapılan çalışmalarda cinsiyet değişkeni, öğretmenlerin görüşlerinde farklılık ortaya koymuştur. Dilci (2012)'nin araştırmasında, sınıf öğretmenlerinin öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin yeterlik algılarının cinsiyet değişkenine göre değerlendirilmesinde anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre, erkek öğretmen adayları kendilerini bayanlara göre daha yeterli hissetmektedir. Yine başka bir araştırmada, erkek sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının kadın öğretmelere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Korkut & Babaoğlan, 2012). Oysa Avcı & Cinoğlu (2012)'nun araştırmasında, sınıf öğretmelerinin özel alan yeterliklerini oluşturan 8 yeterlik alanına sahip olma düzeyleri arasında cinsiyet değişkenine göre hiçbir yeterlik alanında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırmanın bulgularına göre, genel öz-yeterlik algıları ve alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı fark bulunmamıştır (Gençtürk & Memiş, 2010). İlköğretim öğretmenlerinin yeterlik algılarının alt boyutlarını, cinsiyet değişkeninin etkileyip etkilemediğini saptamak amacıyla yapılan istatistiksel çalışmada cinsiyet değişkeni açısından öğrenci katılımı, eğitimsel stratejiler ve sınıf yönetimi boyutlarında bir farklılaşma görülmemiştir (Çimen, 2007). Kadın öğretmenlerin lehine olan anlamlı farklılıklardan, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre mesleklerinde daha planlı ve kurallı hareket ettikleri, sanat ve estetiğe, bilim ve teknolojiye daha özenle bakış açısı getirdikleri ifade edilebilir.

Bu çalışmada, mesleki kıdem değişkenine göre sınıf öğretmenlerinin, özel alan yeterlik düzeylerine ilişkin görüşleri arasında 'Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim' ve 'Sanat ve Estetik' boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. 'Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim' ve 'Sanat ve Estetik' boyutlarında mesleki kıdemi az olan öğretmenler, fazla olanlara göre kendilerini daha az yeterli görmektedir. Bu farklılıklardan hareketle, kıdem arttıkça katılımcıların özel alan yeterliğine sahip olma düzeyinin de arttığı söylenebilir. Alan yazında benzer bir çalışmada, dört farklı çalışma süresini içeren kıdem değişkenine göre sadece 4. yeterlik alanında 11-15 yıl süredir çalışan öğretmenler ile 16 yıl ve daha uzun süredir çalışan öğretmenler arasında, 16 yıl ve daha uzun süredir çalışan öğretmenler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur (Avcı & Cinoğlu, 2012). Gençtürk & Memiş (2010)'in çalışmasından elde edilen bulgular, meslekteki kıdemin öğretmenlerin yeterlik algılarında önemli bir fark oluşturduğunu göstermektedir. Özellikle, 11 yıl ve daha fazla tecrübesi olan öğretmenler, bütün yeterlik alanlarında diğerlerinden anlamlı bir şekilde farklıdır (Gençtürk & Memiş, 2010). Dilci (2012)'nin araştırmasında, sınıf öğretmenlerinin öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin yeterlik algılarının kıdem değişkenine göre değerlendirilmesinde anlamlı fark bulunmamıştır. Kıdem değişkenine göre, öğretmenlerde tecrübe arttıkça öğrenme-öğretme ortamının örgütlenmesi, öğrenci gelişimi gibi konularda davranışlarda pozitif gelişmeler olduğu, yine tecrübenin artışıyla 'Sanat ve Estetik' anlayışında da gelişmeler olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada, eğitim düzeyi değişkenine göre sınıf öğretmenlerinin, özel alan yeterlik düzeylerine ilişkin görüşleri arasında 'Bilimsel ve Teknolojik Gelişim' boyutunda anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılık, yüksek lisans ile ön lisans ve lisans düzeyine sahip öğretmenler arasındadır. Alan yazında diğer bir çalışmada da lisans ve lisans grubunun yer aldığı eğitim düzeyi değişkenine göre yeterlik düzeylerinde 'Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim', 'İzleme ve Değerlendirme', 'Sanat ve Estetik' ve 'Dil Bilincini Geliştirme' yeterlik alanlarında ön lisans lehine anlamlı farklar bulunmuştur (Avcı & Cinoğlu, 2012). Çeşitli araştırmalarda, genel öz-yeterlik algıları ve alt boyutlarında mezun oldukları okullara göre anlamlı fark bulunmamıştır (Gençtürk & Memiş, 2010; Üstüner & ark., 2009; Çimen, 2007). Öğretmenlerin eğitim düzeyinin yükselmesinin, yeterlik görüşlerine beklenen düzeyde yansımadığı düşünülebilir.

Bu çalışmada, hizmet içi eğitim programına katılım değişkenine göre sınıf öğretmenlerinin, özel alan yeterlik düzeylerine ilişkin görüşleri arasında, 'Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim', 'Dil Bilincini Geliştirme' ve 'Bireysel Sorumluluklar ve Sosyalleşme' boyutlarında anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Öğretmenlerin görüşlerine göre, hizmet içi eğitim programına katılım sayıları ile yeterlik düzeyi arasında bir doğru orantı olduğu söylenebilir. Alan yazında Karacaoğlu (2008b)'nun bulgusunda, öğretmenlerin yeterlik algılarının hizmet içi eğitim alma durumlarına göre, yalnızca okul, aile, meslektaş ve toplum ilişkilerine ilişkin yeterlikler boyutunda hizmet içi eğitim alan ve almayan gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmüştür. Hizmet içi eğitim alan öğretmenler kendilerini, özellikle hizmet içi eğitim almayan öğretmenlere göre okul, aile, meslektaş ve toplum ilişkilerinde daha yeterli algılamaktadırlar. Damar (1996) araştırmasında, öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarına katılımı arttıkça öğrenci başarısının da arttığını tespit etmiştir. Bu çalışmada da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Erden (2004)'e göre, "Her meslekteki bilgi ve beceri eğitim yoluyla aktarılır. Hangi meslek dalı olursa olsun, çalışanların ve eğitilenlerin kendi alanlarıyla ilgili en üst düzeyde bilgi ve beceriye sahip olabilmesi; onları eğitenlerin, yetiştirenlerin mesleklerinde en üst düzeyde yeterliğe sahip olmasına bağlıdır." Eğitim sisteminin, sürekli kendini geliştirmeyi hedefleyen bireyler yetiştirmesi, öğretmenlerin üst düzey performans göstermeleri, aldıkları hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimin önemini ortaya çıkarmaktadır.

Öneriler

1- Eğitimin niteliğini arttırmak için, öğretmenlerin öğrencilerin gelişim özellikleriyle ilgili olarak, öğretim yöntem ve tekniklerini kullanabilme yeterliklerine ilişkin hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir.

2- "Bireysel ve Mesleki Gelişim–Toplumsal İlişkiler" açısından profesyonel çalışma grupları, seminerler, hizmet içi eğitim programları gibi alan bilgisini geliştirecek eğitimler MEB tarafından bir hizmet içi eğitim programıyla sınıf öğretmenlerine sunulmalıdır.

3- Sınıf öğretmenlerinin, 'Sanat ve Estetik' konusuna ilişkin yeterliklerini geliştirmede gerek hizmet içi eğitimde, gerekse üniversite eğitiminde düzenlemeler yapılmalıdır.

4- Bu araştırmada, sınıf öğretmenlerinin özel alan yeterlik düzeyleri, belli bir merkezdeki ilköğretim okullarıyla sınırlı olarak belirlenmeye çalışılmıştır. Benzer bir araştırma farklı il ve değişik öğretim kademelerinde yapılabilir.

5- Sınıf öğretmenlerinin özel alan yeterlik düzeyleri nitel yöntem kullanılarak da araştırılabilir.

6- Bu araştırma resmi ilköğretim okullarında yapılmıştır. Özel okullarda da araştırmalar yapılabilir. Resmi ve özel ilkokullarda yapılan araştırmalar karşılaştırılabilir.

Kaynakça

Artiga, A. G. & Betoret, F. D. (2010). Barries perceived by teachers at work, coping strategies, self-efficacy and burn out. *The Spanish Journal of Psychology, 13*(2), 637-654.

Avcı, Y. E. & Cinoğlu, M. (2012). Sınıf öğretmenlerinin özel alan yeterliklerine ilişkin görüşleri (Kilis ili örneği). *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 108-128.

Aydın, M. Ş. (1998). *Din eğitim-öğretiminin kilit sorunu: Branşının uzmanı öğretmen eksikliği.* Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Din Eğitim-Öğretmenin Problemleri Semineri, Kayseri.

Çakan, M. (2004). Öğretmenlerin ölçme-değerlendirme uygulamaları ve yeterlik düzeyleri: İlk ve Ortaöğretim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37*(2), 99-114.

Çimen, S. (2007). *İlköğretim öğretmenlerinin tükenmişlik yaşantıları ve yeterlik algıları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Damar, M. (1996). *İlkokuma yazma öğretiminde karşılaşılan güçlüklerle öğretmen nitelikleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dilci, T. (2012). Sınıf öğretmenlerinin öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin yeterlilik algıları. *Millî Eğitim, 194,* 166-183.

Erden, M. (2004). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.

Gençtürk, A. & Memiş, A. (2010). İlköğretim okulu öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları ve iş doyumlarının demografik faktörler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online, 9(3), 1037-1054.*

Gökçe, E. (1996). *İlköğretim öğretmenlerinin yeterlilikleri: Ankara'daki ilköğretim okulu öğretmenleri üzerinde yapılan bir araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.

Hannam, R., Jimmieson, N., & Yeo, G. (2005). The relationships among teacher behaviours, teacher efficacy and student quality of school life: A multilevel perspective. *Australion Journal of Psychology,* 57, 110.

Ilıkan, A. H. (2007). *Öğretmenlerin mesleki ve kişisel yeterliklerinin eğitim üzerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi.

Karaçam, A. (2003). *Başarılı öğretmenin portresi*. İstanbul: Bilge Yayınları.

Karacaoğlu, Ö. C. (2008a). *Avrupa birliği uyum sürecinde öğretmen yeterlikleri.* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Karacaoğlu, Ö. C. (2008b). Öğretmenlerin yeterlilik algıları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi 5*(1), *70-97.*

Kilmen, S. & Çıkrıkçı Demirtaşlı, N. (2009). Sınıf öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme ilkelerini uygulama düzeylerine ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 42*(2), 27-55.

Korkut, K. & Babaoğlan, E. (2012). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inançları, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 8*(16), 269-282.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], *http://otmg.meb.gov.tr/Yeterlik_surec.html* adresine 09 Mart 2014'de erişildi.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], (2002). *Öğretmen yeterlikleri.* Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], (2008). Ö*ğretmenlik mesleği genel yeterlikleri ve özel alan yeterlikleri.* Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Mujis, K. D., Werf, L., Creemers, G., Timperley, B. & Earl, H. (2014). School effectiveness & School improvement, *Official Journal of the International Congress for School Effectiveness and Improvement (ICSEI)*, *25*(2), 231- 256.

Saraç, C. (2002). *Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin yeterlilikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Seferoğlu, S. S. & Akbıyık, C. (2005). İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayara yönelik öz-yeterlik algıları üzerine bir çalışma. *Eğitim Araştırmaları, 19*, 89-101.

Senemoğlu, N. (2002). *Gelişim öğrenme ve öğretim.* Ankara: Gazi Kitabevi.

Üstüner, M., Demirtaş, H., Cömert, M. & Özer, N. (2009). Ortaöğretim öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9*(17), 1-16.